

سخنی درباره

ارکستر سنفونیک لندن

نوشته نوئل گودوین

(مفسر موسیقی روزنامه دیلی اکسپرس)

نطفه وجود ارکستر سنفونیک لندن سال ۱۹۰۳، در یکی از کوبه‌های قطار لندن - منچستر، پس از یک مباحثه پر شور میان چهار مرد، پیدا آمد. هیچکس از این راز جز همان چهار تن که بنا بر اعتراف خود، هنگام ارائه فکر (فکر بنیانگذاری ارکستر سنفونیک لندن) ملامت کشانی پیش نبودند، آگاه نیست.

از آنان سه تن، «آدولف بوردورف»^۱، «تی-آر-باسبی»^۲ و «اچ-وان-مرشن»^۳ نوازنده هورن بودند و چهارمین، ترومپت نواز پر آوازه‌ای بود بنام «جان سولومن»^۴. در آن روزگاران بازار ارکسترها گرمی چندانی نداشت و نوازندگان برای گذران زیست ناچار از سرسپردن نزد تئاترها و تالارهای موسیقی بودند. و هنگامیکه بازار کار اندک رونقی مییافت آنان خود در آنجا که سود بیشتری عایدشان میداشت حضور می‌یافتند و به جای کم‌سودتر - که طبق معمول همان ارکسترها بود - نماینده‌ای کسب می‌داشتند.

T.R. Busby - ۲   Adolf Borsdorf - ۱

Jhon Solomon - ۴   H. van Meerschen - ۳

نخستین بار «هنری وود»^۱ که بعدها به لقب «سر» مفتخر آمد به از میان برداشتن این رسم کمر بست و مقرری ثابتی معادل صد لیره در سال (۲۸۰ دلار) باعضای «کوینز هال»^۲ پیشنهاد کرد بشرط آنکه حق استفاده دست اول از خدمات آنان برای وی محفوظ باشد .

این سخن نوازندگان را بخشم آورد و سبب شد که بهترین مردان ارکستر «هنری وود» که به پنجاه تن میرسیدند بترك او گویند و بهمراهی ده تن دیگر زیر لوای «پورسدورف» و شرکاء گرد آیند و ارکستر سنفونیک لندن را بنیان نهند. «هانس ریشر»^۳ رهبر نامدار آلمانی، نخستین کنسرت این ارکستر نوزاد را رهبری کرد و این اتفاق ساعت سه بعد از ظهر سه شنبه نهم ژوئن ۱۹۰۴ در «کوینز هال» رویداد. و آنان از آن رو چنین وقتی را برگزیده بودند تا نوازندگان که می پایست شب هنگام در کاونت گاردن حاضر باشند ، شخصاً در کنسرت شرکت جویند و نماینده نفرستند . پیروزی باورناکردنی و شگرفی بود و «سر آدریان باولت»^۴ که در جمع حضور داشت نوشت «هنر نمائی درخشان ارکستر سنفونیک لندن، چشم کسانی را که با دنیای موسیقی این شهر آشنا بودند خیره کرد» .

ارکستر کار خود را بایک جهش آغاز نهاده بود . بیانیۀ بعدی آن ، در خلق ولوله ای انداخت این بیانیۀ از برگزاری هشت کنسرت برهبری شش رهبر بزرگ و نامدار، خبر میداد و اینان بودند: «دوکتراف. اچ کاون»^۵، «آرتور نیکیش»^۶، «فریتس اشتاین باخ»^۷، «سر چارلز استانفورد»^۸، «ادوارد کولون»^۹ و «سر ادوارد الکارس»^{۱۰} . و این هنگامه ای پر تماشا بود که بدعت بر خورداری از وجود رهبران میهمان را در انگلستان بجامه عمل در آورد .

نخستین فصل کنسرتهاى ارکستر سنفونیک لندن ، بدینسان آغاز یافت و تا کنون جز وقفه های کوتاه دوران جنگ، همچنان ادامه داشته است . این ارکستر از همان ابتدا سیره دیگری برای خود برگزید ، و مانند يك مؤسسه خصوصی و مستقل بکار پرداخت . بزودی دسته های کر، انجمن های موسیقی ، رهبران و تک نوازان برجسته در لندن و خارج از لندن بسوی آن روی نهادند ،

-
Queenz Hall - ۲	Henry Wood - ۱
Sir Adrian Boult - ۴	Hans Richter - ۳
Arthur Nikisch - ۶	Dr. H. Cowen - ۵
Sir Charles Stanford - ۸	Fritz Steinbach - ۷
Sir Edward Elgar - ۱۰	Edouard Colonne - ۹

چندانکه ارکستر با تعدادی از ۴۵ تا ۱۰۰ نفر آمادگی همیشگی خود را برای اجرای کنسرت‌های کوچک و بزرگ اعلام داشت. این طرز اداره در هیچیک از ارکسترهای آن زمان معمول نبود. بلکه ارکسترها از حمایت پاره‌ای از ثروتمندان علاقمند به هنر یا شهرداریها برخوردار بودند و هرگز برای خود و بسود خودکار نمیگردند. لندن شاید تنها پایتختی باشد که پنج ارکستر بزرگ در آن فعالیت دارند و برای جلب محافل و دوستداران موسیقی، بایکدیگر بر رقابت برمیخیزند. هر چند که نظام امروزی جامعه انگلیس و قوانین حمایت عمومی رسوم کهن را تا حد زیادی تغییر داده است.

اما ارکستر سنفونیک لندن از پس سالهای دراز، هنوز شیوه دیرین را از دست ننهاد و بهر کار پیش از هر چیز بخاطر خود دست می‌یازد در واقع این ارکستر شکل یک شرکت سهامی را دارد و کسی عضو آن محسوب می‌شود که تعداد معینی از سهام را صاحب باشد.

اداره امور ارکستر بمهده یک هیئت مدیره است که هر سال انتخاب آن بارای اعضا تجدید می‌شود و اکنون «باری تاگول» که خود از نوازندگان چیره دست (هورن) بشمار میرود در رأس هیئت جای دارد. بسیاری رهبران بزرگ و تنگ نوازان نام‌آور تا با امروز یا ارکستر سنفونیک لندن کار کرده‌اند و بسی آثار ارجمند که نخستین اجرای آن بدست نوازندگان پرمایه این ارکستر صورت پذیرفته است.

ارکستر سنفونیک لندن برای آنکه سازمان خود را حفظ کند، تاکنون کمتر خود را زمانی دراز، به همکاری با یک رهبر پای بند کرده است. تنها «پیرمونتو»^۲ را می‌توان بعنوان استثنای این اصل یاد آورد. وی از سال ۱۹۵۷ همکاری خویش را با ارکستر آغاز نهاد و بسال ۱۹۶۱ در سن ۸۶ بر سر رهبری آن تکیه زد و تا ژوئیه ۱۹۶۳ که بیک اجلاس از راه دور رسید در بسیاری کشورها، کنسرت‌های درخشانی را برای ارکستر سنفونیک لندن رهبری کرد.

اسلافوی غیر از آنان که ذکرشان رفت «سرها میلتون هارتی»^۳، جوزف کریپس^۴، «سرتوماس بیچام»^۵ و «ویلم منگل برگ»^۶ بودند.

«پیرمونتو» مردی افسونگر و پرجاذبه بود و در رهبری تو شخصیت بارز و کار - کشتگی بی نظیر او ارکستر سنفونیک لندن در این چند سالی که گذشت بیش از هر زمان

۱ - Bary Tuckwell - ۲ Pierre Monteux

۳ - Sir Hamilton Harty - ۴ Josef Krips

۵ - Sir Thomas Beecham - ۶ Willem Mengelberg

دیگر، اعتبار و احترام یافت، وی دانه مهر خود را در سینه یکایک نوازندگان کاشته بود و از مرگش جهان موسیقی جامه عزا پوشید .

اینک بدن نیست که با خوانندگان دمی چند بعقب باز گردیم و در دفتر عمر ارکستر سنفونیک لندن سیری و سیاحتی کنیم :

دو سال بعد از نخستین کنسرت، ارکستر خود جوان بجانب پاریس عزم رحیل کرد . پاریس امروز شهر است که در هر گوشه آن برای نوازندگان مسافر جایی و امکان توفیقی وجود دارد، اما در آن روزگار برپاداشتن کنسرت در این شهر پرغوغا برای يك ارکستر گمنام و نوحاسته جز به ماجراجویی تعبیر نمی توانست شد . اما ارکستر سنفونیک لندن از آنجا پیروزمند و سرفراز بازگشت و از آن پس بکرات عرض «کانال» را در نوردید و هنرنمایی خود را بچشم اروپائیان کشید . و پنج سال بعد آهنگ سفری ساز کرد که در تصور مردم آن زمان هم نمی گنجید . این بار مقصد مسافرت ، اتازونی و کانادا بود (۱۹۱۲) . و این مهمترین حادثه زندگی کوتاه ارکستر بشمار میرفت .

پس از پیروزیهای خود در قاره آمریکا، ارکستر سنفونیک لندن آوازه ای یافت و فیلم سازان ، صاحبان تالارهای موسیقی و مؤسسات ضبط آهنگ ، بسویش روی آوردند .

در ۱۹۲۰ موسیقی فیلم مشهور سه نفرنگدار را (با شرکت «داگلاس فربنکس»^۱ هنرپیشه فقید سینما) عهده دار شد .

هر چند که فیلم با کامیابی قرین نیفتاد اما این از اقبال تهیه کنندگان به ارکستر سنفونیک لندن نکاست ، چنانکه در ۱۹۲۴ موسیقی فیلم کوتاه دیگری را که در «رویال آلبرت هال» بنمایش درآمد بدان سپردند ، و این مشغله از آن پس بدفعات تکرار شد و در ۱۹۲۹ به تنظیم موسیقی فیلمی که برداستان زندگی بتهوون استوار بود انجامید . ارکستر موصوف ما در ۱۹۲۰ نخستین قرارداد خود را برای صفحه های گرامافن امضا کرد و تا امروز بیش از صد ها صفحه با ارزش پر کرده است . ارکستر سنفونیک لندن بیش از شهرت خود را به کارهای پر ارزش مردانی مانند «بنجامین بریتن» ، «پیر مونتو» ، گئورگ سولتی^۲ ، «ایستوان کرتش»^۳ ، «کولین دیویس»^۴ ، «دوراتی»^۵ ، «لئوپلداستکوسکی»^۶ ، «سر آرتور بلیس»^۷ و

-
- Georg Solti – ۲   Douglas Fairbanks – ۱
Colin Davis – ۴   Istvan Kertesz – ۳
Leopold Stokowski – ۶   Dorati – ۵
Sir Arthur Bliss – ۷

«سر مالکولم سارجنت»^۱ مدیون است . و تاکنون چهارده جایزه با ارزش آکادمی‌های موسیقی فرانسه ، هلند ، اسپانیا ، انازونی و ژاپن را ربوده است .

ارکستر سنفونیک لندن در ۱۹۲۴ برای نخستین بار ، دعوت BBC (سازمان سخن پراکنی بریتانیا) را اجابت گفت و تاکنون صدها کنسرت رادیوئی اجرا کرده است . برسر این قضیه اختلاف نظرهایی میان برجستگان ارکستر پدید آمد ، «سر-توماس بیچام» باهمان شیوه خاص خود به رادیو حمله کرد و گفت «اگر گردانندگان بی‌سیم تا ده سال دیگر این شیوه شیطانی را همچنان دنبال کنند ، همه تالارهای کنسرت از شنونده تهی خواهد شد» اما کارگردانان ارکستر این سخن را نپسندیدند و گفتند . «در اعتقاد ما ، پخش رادیوئی موسیقی ، اشتیاق عمومی را بشنیدن موسیقی اصیل افزایش خواهد داد» .

اما از این تذکار هم نباید گذشت که کامیابی و پیشتازی ارکستر سنفونیک لندن چندان سهل و ساده نیز صورت نبسته است . و این کشتی پیروزمند هزاران طوفان را پشت سر گذاشته و از صدها لجه ناکامیابی گذشته است . یکی از دشواریهای بزرگ این ارکستر در خلال سالیان موضوع محفوظ بودن حق اعزام نماینده برای اعضاء بود که تا ۱۹۳۰ پای برجا ماند . سرانجام در ۱۹۳۰ این رسم بدست «ویلم منگل-برگ» که رهبری بیشتر کنسرتها را بهمهده داشت بر افتاد . بدین معنی که او بنشان اعتراض از ارکستر کناره گرفت و تامنظور خویش را عملی نساخت بازنگشت . از آن پس چرخهای ارکستر بسرعت گردیده است و اندیشه «سرهنری وود» (۱۹۰۳) و «ویلم منگل برگ» ۱۹۳۰ را محترم داشته‌اند .

خاصه آنکه در سالیان اخیر چنان برنامه ارکستر از آغاز تا انجام سال کامل بوده و بازار آن گرم که هیچ محملی برای طرح این مقوله باقی نمانده است . اکنون ارکستر سنفونیک لندن بطور متوسط در طول یکسال ۱۴۰ کنسرت در انگلستان و خارج اجرا می‌کند . صد و پنجاه نشست برای پر کردن صفحه دارد . و اضافه بر جلسات آزمایشی خود بیست بار در برنامه‌های رادیو و تلویزیون شرکت می‌جوید .

بدینسان می‌بینیم که در خلال نیم قرن چه تحولی دردنیای موسیقی پدید آمده ، و پذیرش جهانیان برای این هنرگرمی تا کجا افزایش یافته است .

امروز در شصتمین سالگرد حیات خود ، ارکستر سنفونیک لندن ، بنحوممتازی بکوشش‌های هنری خود ادامه میدهد و ارج و منزلت آن از هر زمان دیگر بیشتر شده است .

در ۱۹۶۱ بعد از اجرای کنسرتوی شوستاکویچ، سلیست بزرگ روسی «روستروپویچ»^۱ به دفتر ارکستر سنفونی لندن چنین نوشت: «در ارکستر شما، عشق بموسیقی سرشار و پرتوان است همه شما در یک واحد کلی ادغام شده‌اید و این از صفات کم نظیر یک ارکستر برجسته است» و خود شوستاکویچ در ۱۹۶۲، در راه بازگشت از فستیوال ادینبورگ، یکی از مخبرین «ایزوستیا» گفت «بهترین ارکستر انگلستان همین است.»

و این ستایش‌ها، بحق در خور ارکستری است که کار آن، بر اوستادی، استواری، از خود گذشتگی و تجربت ۶۰ سالهٔ اعضاء آن استحکام یافته است. خدمت آنان به هنر موسیقی و به مردمیکه از شنیدن آهنگهای افسونگرشان لذت می‌برند، انگیزهٔ غرور دادگرانهٔ امروز و گنجینهٔ امید و نیروی فردای آنهاست.

ارکستر سنفونیک لندن را در تهران و هندوستان «ایستوان کرتش» رهبری میکند و در آمریکا «جرج سولتی»، در ژاپن، کره و هنگ کنگ، «کولین دیویس» و «کرتش» کار رهبری را به عهده دارند و در ترکیه «کرتش» و «سر مالکوم سارجنت». سفر جهانی این ارکستر ۱۱ هفته بدرازا خواهد کشید و در این مدت ۵۵ کنسرت داده خواهد شد در خلال سفر «سر آرتور بلیس» مدیر افتخاری ارکستر قطعاتی از ساخته‌های خود را رهبری خواهد کرد و «لئوپولد استوکسکی» موسیقی‌دان روسی اصل نیز چند بار بر سکوی رهبری قرار خواهد گرفت و نیز آرون کوپلند آهنگساز نامدار آمریکائی، در آمریکا افتخار ارکستر را رهبری خواهد کرد. ارکستر سنفونی لندن برای جشن شصتمین سال حیات خود برنامهٔ دلپذیر و بدیعی را تدارک دیده است و در همین برنامه است که آثار بزرگی از نواهای موسیقی عصر مانند «کوپلند» زولتان کدای (استاد کهنسال مجاری) و پنجاهمین بریتن آهنگساز ارجمند انگلیسی برای نخستین بار اجرا خواهد شد.

نقاش و ترجمه اردشیر لطفعلیان